

11 december 2019

nummer 112

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

MET EEN Ad-DIPLOMA NAAR EEN WO-BACHELOR Universiteiten: Graag even uw aandacht! Want kent u de verplichtingen?

Flexibele leerwegen in ons systeem

Er zijn veel flexibele leerlijnen te doorlopen binnen ons Nederlandse onderwijssysteem, naast de mogelijkheden om simpelweg verticaal te stapelen. Dat soort stapelwegen kennen we voldoende, zoals van de basisschool naar het havo en door naar het hbo voor een Bachelor. Of de leerweg 'basisschool-vmbo-mbo-Ad'.

Maar er kan ook worden gekronkeld, om beredeneerd en gemotiveerd af te wijken van het geëigende patroon. Dat soort zijstappen kennen we zoals van vmbo naar havo, havo naar vwo, hbo-bachelor naar wo-master, enz.

Het gaat erom dat er een systeem is dat zich kenmerkt door 'no dead-ends' – zoals in veel landen wordt gepromoot. Het kost mogelijk meer tijd, maar uiteindelijk kan iedereen 'promoveren' – als dat de top van het stelsel is. Het zoeken naar die top of naar een niveau dat als een prima doel wordt gezien, wordt in de volksmond beschouwd als 'stapelen' – zeker als tussen de stappen in iets anders wordt gedaan. Dan is het ook te zien als een vorm van 'levenlang ontwikkelen'.

Van niveau 4 naar de Master

Een flexibele stapeling die sterk tot de verbeelding spreekt van jongeren – en vooral ook van hun ouders als degenen die als stimuleerders optreden – is die vanuit het havo of mbo naar een wetenschappelijke Master. Daarbij wil men graag zo snel mogelijk naar de universiteit. De horde die daarbij moet worden genomen, is die van de oversteek vanuit mbo-4 of havo naar de wetenschappelijke Bachelor, ook al moet die vanaf jaar 1 worden gedaan.

Natuurlijk zijn er alternatieven:

- Een havist kan daarna het vwo gaan doen¹. Dat vraagt meestal 2 extra jaren. Daarna volgt de wetenschappelijke Bachelor, om zich daarna (vrijwel naadloos) in te schrijven voor de wo-Master. Na de havo is dit een route van nominaal 5 jaren.
- Elke havist of mbo'er kan eerst de Bachelor in het hbo behalen, om daarna zich aan te melden voor een wo-Master, veelal via een schakeldeel. Na het havo of mbo is dit een traject van nominaal tussen de 4 en 5 jaren².

Maar het is aan de betrokkenen om te bepalen wanneer de zij-stap wordt gezet: vroeg of toch maar wat later met een hbo-diploma op zak.

¹ Een mbo'er op niveau 4 kan niet direct instromen in het vwo, zoals dat mogelijk is voor een havist. Het zal wettelijk niet onmogelijk zijn gemaakt, maar ons zijn geen voorbeelden bekend van een dergelijke overstap. Eerst via het mbo (kan ook al via het vmbo) naar het havo en dan door naar het vwo. Misschien kan het een keer sneller op het havo gebeuren, als er voldoende algemene keuzedelen (havo-vakken) worden gekozen... Maar alles bij elkaar is het mbo-4, havo, vwo... wel een hele omweg.

Een alternatief voor volwassenen met een mbo-diploma kan zijn het doen van een avond-vwo, dus met staatsexamens.

² De hbo-bachelor kan dus ook worden behaald via de Ad. Als het om een inhoudelijk verwant traject gaat, vraagt het in het algemeen ook nominaal 4 jaren.

Vroege overstap van mbo of havo naar wo-bachelor: oud en nieuw

De snelste weg om na het havo of mbo aan een wo-bachelor te kunnen beginnen, is door het behalen van een hbo-propedeuse, en het voldoen aan de eisen die qua kennis, inzicht en vaardigheden aan vwo'ers worden gesteld – vergelijkbaar met eisen aan de vwo-instroom. Veel universiteiten laten deze studenten gewoon toe of ze nemen een relevant toelatingsonderzoek af.

Echter, dit geldt alleen maar voor degenen die het eerste jaar van een hbo-bachelor hebben afgerond, en niet meer voor studenten die de eerste 60 punten van een Ad-opleiding hebben behaald. Per 1-1-2018 bezit de Ad-opleiding in wettelijke zin geen propedeuse meer. Ook een hogeschoolverklaring voor het hebben afgerond van het eerste leerjaar van de Ad heeft geen enkele formele status op dit punt³. En ja, dan moet er voor degenen die de formele Ad-opleiding gaan doen, ook iets worden 'geregeld'.

In de afgelopen jaren waren er universiteiten die wel iemand van een hbo-bachelor wilden zien instromen, maar dwars gingen liggen bij iemand die het eerste Ad-jaar had behaald (en toch ook aldus voor 2018 in formele zin een hbo-propedeuse hadden afgerond). Daaraan zijn toen met enige druk wel de nodige mouwen gepast, leidend tot toelating, maar de universitaire wereld was kennelijk nog niet toe aan een Ad-instroom.

Per 1-1-2018 is dus de propedeuse verwijderd uit de Ad-opleiding. Maar door een wat ongelukkige formulering in de wet kon vanaf dat moment iemand met een Ad-graad zonder verdere eisen beginnen aan een wo-bachelor. Dat gaf wel enige reuring bij diverse universiteiten, maar als iemand met een hbo-bachelor-propedeuse wel mag beginnen, dan zeker iemand met een Ad⁴. Dus zolang de huidige wetgeving bestaat, is een Ad-gediplomeerde welkom bij een universiteit, op eenzelfde wijze als de bezitter van de propedeuse van de bacheloropleiding.

Maar... nu is het zo dat de overheid erachter is gekomen dat een automatisch recht voor de Ad'er niet de bedoeling was. Daarom ligt er een zgn. variawet klaar om te worden aangenomen. Daarin wordt een reparatie doorgevoerd. Echter, de mogelijkheid voor het kunnen doorstromen met een Ad naar een wo-bachelor blijft fier overeind staan.

Dat betekent dat de Ad'er – als de variawet is aangenomen – zich mag aanmelden voor een wo-bachelor en vervolgens een toelatingsonderzoek dient te doorlopen. De vorm en de eisen daarvan kunnen door de universiteit worden vastgesteld, maar het ligt voor de hand dat een vergelijking wordt gemaakt met de eisen die aan de bezitter van de hbo-propedeuse worden gesteld⁵.

³ Voor de goede orde: hogescholen kunnen zelf voor de Bachelor bepalen of er een (propedeutisch) examen aan het eind van het eerste leerjaar is. Besluiten ze dit niet te doen (komt overigens vrijwel niet voor), kan men de omvang van de propedeutische fase helemaal zelf vaststellen. Dat mag best 30 punten zijn (of 45 of iets anders bij voltijd en deeltijd, niet voor duaal want juist daarvoor is het altijd 60 punten), als daarmee de oriëntatie, selectie en verwijzing de vereiste inhoud kunnen worden gegeven.

En nog even dit: Een studieadvies moet in het eerste jaar van inschrijving aan het eind van de voltijdse propedeuse worden uitgebracht. Het mag echter pas een bindend advies zijn, met een afwijzing eraan verbonden, aan het eind van het eerste jaar van inschrijving. Normaal gesproken is dat dus ook echt aan het eind van het eerste leerjaar (60 punten). Maar stel dat de propedeuse zonder examen 30 punten omvat. Als iemand na het eerste semester alle 30 punten heeft, kan er geen negatief advies meer worden uitgebracht! Zijn die punten echter nog niet behaald, kan er na het eerste semester een dergelijk bindend advies worden gegeven, maar... pas aan het eind van het eerste inschrijvingsjaar. Dus als iemand halverwege het tweede semester alsnog die 30 punten scoort, is de dreiging van een negatief BSA van de baan.

Een situatie zonder hbo-propedeutisch examen zal zich niet zo snel voordoen maar het gaat om het principe.

In het WO is overigens een propedeuse helemaal niet verplicht. Dat heeft o.a. te maken met het feit dat de Bachelor 3 jaren is, en er nog een Master volgt.

⁴ Het belangrijkste argument is dat iemand die een bachelorpropedeuse heeft, nog 3 jaren moet studeren voor het inhoudelijk verwante hoofdfase-deel, maar met een Ad in het bezit omvat het resterend programma voor een inhoudelijke Bachelor nog maar 2 jaren (eventueel met een stukje overbrugging). De status van een Ad is daarmee groter dan van een hbo-propedeuse.

⁵ Een truc is dat er een dubbele eerste inschrijving bij de hogeschool plaatsvindt, voor de Ad en de Bachelor, als het eerste jaar voor beide opleidingen gelijkwaardig is. Er kan in zo'n geval met dit doel voor ogen mogelijk ook tegelijkertijd een bachelorpropedeuse worden afgerond, zonder veel extra moeite.

Nu, tot de varia-wet is aangenomen

Voor alle duidelijkheid nog even: Het is zo dat zolang de variawet met die nieuwe regeling voor de doorstroom met een Ad naar een wo-bachelor er nog niet door is bij beide Kamers, Ad-bezitters zich kunnen melden voor toelating tot de wo-bachelor. Dat is het geval omdat ze een formele graad bezitten en dat blote feit geeft het recht hierop.

Universiteiten mogen in die situatie geen beroep doen op allerlei op ons afkomende veranderingen, met als argument dat de overheid 'het kennelijk niet zo heeft bedoeld'. Het parlement kan altijd ten aanzien van de variawet een andere mening zijn toegedaan. Het vooruitlopen op een besluit is derhalve 'not done' in juridische zin – mede omdat de huidige formulering in de wet op zich eenduidig is en geen ruimte laat voor andere interpretaties.

Voorlichting bij universiteiten: let op uw saeck...

In de nieuwe wet staat dat een universiteit ervoor moet zorgdragen dat luid en duidelijk op de eigen website staat vermeld op welke wijze de bezitters van een Ad-diploma kunnen worden toegelaten tot een wo-bachelor. Het hoeft niet om een actieve wijze van werving te gaan, maar iemand die de Ad heeft afgerond moet op een heldere wijze worden voorgelicht.

Gezien de eerder vertoonde 'achterdocht' bij bepaalde universiteiten ten aanzien van de geschiktheid van Ad'ers voor het gaan doen van een academische Bachelor, is het een goede gedachte als de VSNU als overkoepelende organisatie het voortouw neemt voor een algemene aanpak. Een overzicht van de aanpak per universiteit kan ook op www.studiekeuze123.nl worden geplaatst. Op die wijze wordt ons Nederlandse systeem weer een stukje flexibeler...

Uiteraard zullen we de ontwikkelingen gaan volgen en in de gaten houden. Niet dat deze leerweg nu zo nodig moet worden gepromoot – het is beter om eerst de hbo-bachelor te doen en dan de oversteek naar de wo-master te maken – maar het kan handig zijn voor degenen die snel willen en ook kunnen schakelen.